Trafikutskottets betänkande 1984/85:11

om anslag till Postväsende, m. m. (prop. 1984/85:100 bil. 8)

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1984/85:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) under avsnittet G. Postväsende (s. 87–100) jämte motioner.

I likhet med vad som gäller för televerket föreslås statsmakternas styrning av postverket (posten) i fortsättningen ske bl. a. genom ställningstagande till en treårsplan för postens verksamhet, i vilken belyses inriktningen av verksamheten, mål och strategier för att klara väntad efterfrågan, mål för service, priser och produktivitet, m. m.

Utskottet tillstyrker på treårsplanen grundade förslag av regeringen om inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86–1987/88, om ändrade regler för beslut om finansiering av postens investeringar, vilka syftar till att ge posten ökad självständighet, och om nytt statskapital m. m. Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet samtliga regeringens förslag i här aktuellt avsnitt av budgetpropositionen.

Utskottet avstyrker samtliga motionsförslag i ärendet. M-ledamöterna reserverar sig mot utskottets ställningstaganden till motionsförslag om att posten skall få beslutanderätt beträffande brevportot samt få ökad självständighet utöver vad regeringen föreslagit beträffande hanteringen av investeringar i fastigheter och disposition av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning. Motionsförslagen stöder i nämnda hänseenden förslag som framförts av posten.

C-ledamöterna och vpk-ledamoten har avgett särskilda yttranden i frågan om ett lägre porto för trycksaker.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Postväsende

Regeringen har i proposition 1984/85:100 bilaga 8 (kommunikationsdepartementet) under avsnitt G. Postväsende (s. 87–100) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i propositionen har förordats om inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86–1987/88,

2. godkänna vad i propositionen har anförts om formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter,

3. godkänna vad i propositionen har anförts om finansieringen av postens investeringar,

4. godkänna att postens statskapital per den 30 juni 1985 omvandlas till ett amorteringsfritt statslån på det sätt som i propositionen har redovisats,

5. godkänna vad i propositionen har anförts om ett nytt statskapital,

6. godkänna vad i propositionen har anförts om postens rätt att disponera realisationsvinster vid fastighetsförsäljning,

7. godkänna att postens nuvarande konsolideringsfond i riksgäldskontoret avvecklas och att kvarstående medel per den 30 juni 1985 överförs till en resultatutjämningsfond i postens räkenskaper,

8. till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1985/86 anvisa ett förslagsanslag på 542 500 000 kr.,

9. till Ersättning till postverket för tidningsdistribution för budgetåret 1985/86 anvisa ett anslag på 36 000 000 kr.,

10. bemyndiga regeringen att medge att ramen för den statliga kreditgarantin för lån åt lantbrevbärare för inköp av motorfordon höjs till 50 milj. kr.

Motionerna

I motion 1984/85:325 av Jan-Erik Wikström och tredje vice talman Karl Erik Eriksson (båda fp) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att trycksaksportot bör återinföras.

I motion 1984/85:356 av Håkan Stjernlöf (m) yrkas att riksdagen begär att regeringen inför fastställandet av nya taxor gör postverket uppmärksamt på vad som i motionen anförs om återinförande av trycksaksportot.

I motion 1984/85:552 av Eva Hjelmström (vpk) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett lågt trycksaksporto omedelbart bör återinföras.

I motion 1984/85:748 av Börje Stensson och Elver Jonsson (båda fp) yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sägs om förbättringar av postverkets informationsverksamhet vid försändelser till öststaterna,

2. att riksdagen begär att regeringen verkar för en harmonisering av internationella regler vid postförsändelser.

I motion 1984/85:1955 av Rolf Clarkson m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 14, 15 delvis och 16),

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att postverket självt skall få disponera uppkommen realisationsvinst vid fastighetsförsäljning,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att postverket skall ges möjlighet att självt styra sin byggnadsverksamhet,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om att postverket skall ges beslutanderätt över portot.

I motion 1984/85:1977 av Bengt Kindbom (c) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförs om generösare regler för utsträckning av lantbrevbäringslinje till enskilt hushåll.

I motion 1984/85:1978 av Göthe Knutson (m) yrkas att riksdagen beslutar meddela regeringen vad som i motionen anförs om det angelägna i att postens huvudsakliga verksamhet prioriteras i kundservicen samt att det extra personalbehovet beräknas så att postbefordran sker i enlighet med de krav allmänheten har rätt att ställa på postverket.

I motion 1984/85:1982 av Per-Richard Molén (m) yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett generellt slopande av tjänstebrevsrätten fr. o. m. budgetåret 1985/86,

2. att riksdagen beslutar att anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser därmed upptas till 460 milj. kr.

Bakgrund

Postverkets (postens) huvuduppgift är enligt förordningen (1969:736) med instruktion för postverket att svara för poströrelsen och postgirorörelsen, vilket innebär att posten bl. a. förmedlar skriven, tryckt eller på annat sätt dokumenterad information, betalningar och mindre varusändningar. Enligt instruktionen driver posten också annan verksamhet som den har särskilda förutsättningar för, fullgör enligt överenskommelse med Post- och Kreditbanken (PKbanken) uppgifter i anslutning till bankens rörelse och får även åtaga sig uppdrag för andra bankinstituts räkning.

Enligt kungörelsen (1947:175) angående postverkets ensamrätt till brevbefordran m. m. äger posten ensamrätt till regelbunden befordran mot avgift av slutna brev ävensom öppna försändelser innehållande helt eller delvis skrivna meddelanden (postens monopol).

Bland uppdrag som posten mot ersättning utför för statens räkning kan nämnas distribution av blindskriftsförsändelser och utbetalning av barnbidrag, pensioner m. m.

Som ett komplement till bank- och betalningstjänster bedriver posten förmedling av insatser i V 65-vad, bokning av biljetter till teatrar och arenor m. m. (s. k. kompletterande tjänster).

Postverket uppbär och redovisar enligt instruktionen verkets inkomster samt bestrider med dessa och med medel som i övrigt står till dess förfogande verkets utgifter.

I förordningen (1981:193) om vissa postavgifter har regeringen fastställt normaltaxa för befordran av brev inom landet m. m. samt i postala tidningskungörelsen (1968:489) avgifter för postbefordran av tidningar m. m. För tjänster som inte omfattas av dessa författningar bestämmer posten priset.

Posten får enligt instruktionen inrätta och indra postanstalter, anordna

postförbindelser samt bestämma i vilken utsträckning och under vilka former postutdelning skall äga rum.

Den ordning som gäller i fråga om ny-, om- och tillbyggnadsarbeten för posten redovisas i ett följande avsnitt (s. 13).

Riksdagen beslöt år 1983 (prop. 1983/84:34, TU 1983/84:8, rskr 1983/84:76) om en ny organisation för postverket, vilken kommer att i huvudsak vara genomförd vid ingången av budgetåret 1985/86. För huvudkontoret innebär den nya organisationen bl. a. att två resultatansvariga huvudaffärsområden har skapats – Brev och Paket samt Giro och Kassa. Uppgiften för Brev och Paket är distribution av försändelser och lättare gods. Huvudverksamheterna inom Giro och Kassa är postgirots betalningsförmedling samt brev- och pakettjänster och tjänster åt PKbanken i postkassorna. Utöver Brev och Paket samt Giro och Kassa finns sex särskilda resultatenheter. De är för närvarande postens adressregister, postens frimärksavdelning, postens diligenstrafik, postens industrier, postens tryckeri och postens inköpscentral. Linjeverksamheten indelas i 33 regioner. Linjeverksamheten omfattar bl. a. ca 2 200 postkontor och s. k. postställen samt ca 2 700 lantbrevbärarlinjer. Huvudkontorets uppgift är att se till att en samordnad strategisk och långsiktig planering bedrivs. Det ekonomiska ansvaret hos regionerna innebär att man i försäljnings- och produktivitetshänseende är ansvarig inför chefen för resp. huvudaffärsområde. Denna styrform bygger på en kontinuerlig samverkan mellan huvudkontoret och regionkontoren i frågor som rör marknaden och produktionssystemen. Postverkets mål är att ge en hela landet täckande, snabb och lättillgänglig postservice samt att täcka sina kostnader med rörelseinkomster och att förränta det kapital som statsmakterna har tillskjutit för investeringar. Verksamheten skall präglas av ökad affärs- och marknadsorientering.

Inom postkoncernen finns också två dotterbolag, nämligen Postbolagen AB, vars främsta uppgift är att vara moderföretag eller holdingbolag i en dotterbolagskoncern, samt fastighetsaktiebolaget Certus.

I förra årets budgetproposition (bil. 8 s. 130) framhöll föredragande departementschefen bl. a. att det borde "övervägas om inte statsmakterna i högre grad bör kunna styra verket genom att sätta ekonomiska mål och servicemål och i mindre grad genom styrning av medlen – t. ex. lokaler, organisation och finansiering – för att uppnå målen". Frågor som rör formerna för statsmakternas styrning av posten har därefter behandlats i en arbetsgrupp. Som ett resultat av arbetsgruppens diskussioner har postens anslagsframställning, i likhet med vad som tillämpas för televerket, utformats som en treårsplan för budgetåren 1985/86–1987/88, vari postens verksamhet belyses i ett treårsperspektiv och som syftar till att ge statsmakterna ett bättre underlag än tidigare för en övergripande styrning av posten. Treårsplaneringen avses bli rullande. I treårsplanen beskrivs mål och strategier för att klara den väntade efterfrågan på postens produkter och

tjänster, däribland mål för service, priser och produktivitet. I den nu aktuella treårsplanen tas vidare upp bl. a. vissa frågor om postens investeringar, finansieringsfrågor m. m. samt framförs förslag till anslag för nästa budgetår.

Med hänsyn till att det i budgetpropositionen föreslås att statsmakternas styrning av posten i fortsättningen skall ske bl. a. genom ställningstagande till en treårsplan för verksamheten lämnas i följande avsnitt i betänkandet en närmare redogörelse för regeringens första på en treårsplan grundade förslag till inriktning av postens verksamhet för en treårsperiod.

Propositionsförslaget om inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86–1987/88

Riksdagen föreslås godkänna vad i propositionen förordas om inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86–1987/88. Inriktningen av verksamheten anges genom att servicemål, mål beträffande prisutvecklingen och produktivitetsmål m. m. uppställs.

Servicemål

Servicebegreppet för huvudaffärsområdet Brev och Paket beskrivs i postens treårsplan i två dimensioner, nämligen servicenivå, som redovisar hastigheten i postbefodran, samt tillförlitlighet, som anger i vilken utsträckning posten faktiskt når den servicenivå som redovisas i den s. k. posttidtabellen. Enligt treårsplanen befordras sedan hösten 1984 98 % av normalbreven i de förbindelser som ger övernattbefordran. Denna servicenivå är enligt föredragande departementschefen klart tillfredsställande. Beträffande tillförlitligheten strävar posten enligt treårsplanen att nå nära 100 %. Uppföljningen av postbehandlingstiderna har hittills visat att ca 95 % av normalbreven enligt posttidtabellen når fram över en natt. Föredraganden anser det som önskvärt att den rådande nivån kan bibehållas. På grund av små tidsmarginaler i transportnätet är det enligt föredraganden inte rimligt att kräva 100 % tillförlitlighet, men det bör dock vara målet.

Inom huvudaffärsområdet Giro och Kassa har det för postgirots verksamhet formulerats servicemål som bl. a. behandlar det maximala antalet dagar som får gå innan olika slag av felaktigheter är tillrättade. När det gäller tillgänglighet till kassaservice påpekar posten att mycket få hushåll i dag saknar tillgång till daglig postkassaservice. Både enligt posten och föredraganden bör den höga täckningsgrad som i dag finns i vad avser geografisk tillgänglighet bibehållas. Det bör enligt föredraganden även framgent ankomma på posten att avgöra om denna tillgänglighet i det enskilda fallet skall tillgodoses genom fasta postkontor, lantbrevbäring eller postväskeservice. Föredraganden ställer sig bakom att posten på olika sätt försöker förbättra tillgängligheten till kassaservicen i tätorterna, t. ex. genom lördagsservice och kvällsöppna postkontor.

Mål beträffande prisutvecklingen

Målet för prisutvecklingen för de tjänster, beträffande vilka monopol kan sägas föreligga, bör enligt föredraganden – såsom posten har föreslagit – vara att prisutvecklingen högst skall ligga i nivå med ökningen av övriga priser i samhället.

För direkt konkurrensutsatta produkter bör posten enligt föredraganden ta ut de priser som kunderna är beredda att betala.

Produktivitetsmål

De produktivitetsförbättringar som posten eftersträvar utgör för Brev och Paket 2–3 % per år och för Giro och Kassa 0,5 % per år. Inom Giro och Kassa har produktiviteten mätts som relationer mellan transaktionsvolym och betald personaltid. Målet beträffande produktivitet är enligt posten en förbättring av personalproduktiviteten med 2–3 % per år för hela posten, vilket svarar mot en total produktivitetsförbättring om ca 1 % per år.

Föredraganden påpekar att en fortlöpande förbättring av postens produktivitet krävs för att på lång sikt säkerställa en stabil ekonomi i kombination med en lugn portoutveckling. Vid en bedömning av produktivitetsutvecklingen måste enligt föredraganden beaktas att posten är mycket personalintensiv och har begränsade rationaliseringsmöjligheter i stora delar av verksamheten.

Mått på räntabilitet och soliditet

När det gäller styrningskriterierna räntabilitet (avkastning på eget kapital) och soliditet (relationen mellan verkskapital och de totala tillgångarna) anför föredraganden att posten för närvarande arbetar med ett projekt som syftar till att ta fram principer för hur räntabilitetsmått och soliditetsmått skall kunna beräknas för olika verksamheter inom posten.

Särredovisning av olika verksamheter

I anslutning till en redogörelse för frågan om särredovisning av postens konkurrensutsatta verksamhet framhåller föredraganden bl. a. att posten har påbörjat ett utvecklingsarbete med att särredovisa sina olika verksamheter.

Utskottet

1. Inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86 – 1987/88

Den förändring av statsmakternas styrning av postens verksamhet som föreslås i budgetpropositionen innebär – såsom redovisats i det föregående –

att verksamheten i fortsättningen skall styras genom att mål för service, ekonomi m. m. ställs upp och inte som hittills genom att statsmakterna styr medlen – t. ex. lokaler, organisation och finansiering – för att uppnå målen. Föredraganden framhåller att ändringen från medelsstyrning till målstyrning av postens verksamhet på längre sikt torde medföra effektivitetsvinster och positivt påverka postens resultat. Utskottet ansluter sig till denna mening och vill tillstyrka den föreslagna ändringen av styrformerna. Varje verksamhet bör, som framhålls i propositionen, vara lönsam eller planeras bli lönsam inom en viss tidsperiod. Detta krävs för att posten också på lång sikt skall kunna säkerställa sin verksamhet och för att kunna ge nödvändig avkastning till staten.

Sedan hösten 1984 befordras, som nämnts i det föregående, 98 % av normalbreven i de förbindelser som ger övernattbefordran. Andelen normalbrev som når fram över natt – vilken andel ger ett mått på tillförlitligheten – är numera 95 %. Utskottet har från företrädare för posten inhämtat att organisationen m. m. är utbyggd för att kunna ge 100 % tillförlitlighet men att detta tillförlitlighetsmått i praktiken inte kan uppnås av huvudsakligen följande skäl. Post kan felsorteras. Fel postnummer kan vara angivna på försändelser, vilket försenar behandlingen. Tidsmarginalerna i transportnätet är små, och förseningar i järnvägs- och flygtransporter inträffar.

Som föredraganden framhåller är det ytterst viktigt att åtagandena mot kunderna kan uppfyllas, oavsett vilken servicenivå beträffande snabbheten man väljer. Det är därför angeläget att tillförlitligheten i postbefordran upprätthålls på en hög nivå. Av skäl som i huvudsak redovisats ovan är det dock inte rimligt att kräva att 100 % tillförlitlighet skall uppnås. Sådan tillförlighet bör dock vara målet.

Utskottet vill i likhet med föredraganden framhålla att en fortlöpande förbättring av postens produktivitet krävs för att på lång sikt säkerställa en stabil ekonomi i kombination med en lugn portoutveckling. Det måste emellertid beaktas att posten är mycket personalintensiv och har begränsade rationaliseringsmöjligheter i stora delar av verksamheten.

Utskottet vill vidare framhålla att det är angeläget att posten i arbetet med att utveckla särredovisning av olika verksamheter så långt möjligt även söker särredovisa de verksamheter som postens bedriver i konkurrens. Som föredraganden påpekar skall monopolverksamheten inte subventionera den konkurrensutsatta verksamheten. Denna skall ge sådana positiva bidrag att postens servicenät kan bibehållas och att avgifterna för monopoltjänsterna kan hållas nere.

Vad som i övrigt anförs i här aktuell del av budgetpropositionen föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet att den förordade inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86 – 1987/88 godkänns.

Utskottet behandlar i detta sammanhang vissa i motionerna upptagna servicefrågor, nämligen frågor om prioritering av de traditionella tjänsterna i

kundservicen vid postkontoren, om beredskap för ökad posttrafik vid julhelg, om utsträckning av lantbrevbäringslinjer i vissa fall samt om information om tillåtet innehåll i försändelser till öststaterna, m. m. Vidare behandlas motionsförslag i prisfrågor, nämligen frågor om beslutanderätt för posten beträffande brevportot samt om återinförande av ett lägre porto för trycksaker.

Prioritering av de traditionella tjänsterna i kundservicen vid postkontoren

I motion 1984/85:1978 (m) påpekas bl. a. att postens uppgifter för PKbanken och postens kompletterande tjänster medför en del problem för kunderna i postens traditionella verksamhet – förmedlingen av brev och paket samt giro- och kassaservice – då köer ofta uppstår vid postkassorna på grund av "extratjänsterna", som ofta är tidsödande. De traditionella tjänsterna måste enligt motionären prioriteras i kundservicen. Förslagsvis måste enligt motionären särskilda kassor finnas bemannade för "extratjänsterna". Eljest måste en särskild köordning upprättas så att de "egentliga" postkunderna har företräde. I här aktuell del av yrkandet i motionen begär motionären att riksdagen meddelar regeringen vad som anförts i motionen om det angelägna i att postens huvudsakliga verksamhet prioriteras i kundservicen.

Som redovisats i det föregående är postens huvuduppgift enligt instruktionen för posten att svara för poströrelsen och postgirorörelsen. Av största betydelse för postens möjligheter att upprätthålla det servicenät som posten har och den vid en jämförelse med andra industrialiserade länder goda postservice – avseende bl. a. nivån på portot – som vårt land har (se redogörelse för sådan jämförelse i budgetpropositionen, bil. 8 s. 87 och 88) är emellertid det intäktstillskott som posten får från extratjänsterna. Av postens samlade intäkter om ca 9 miljarder kronor under förra budgetåret, uppgick t. ex. entreprenadersättningen från PKbanken till ca 9 %. Till denna ersättning kan läggas den ränteersättning som posten fick för medel som placerats i PKbanken och som motsvarade ca 12 % av de totala intäkterna. Prissättningen för de s. k. kompletterande tjänsterna skall vara marknadsorienterad men utgå från krav på täckningsbidrag. Betydelsen från servicesynpunkt för kunderna i postens traditionella rörelse av att ha tillgång till postens extratjänster måste också framhållas.

Med hänsyn till att en postkunds besök på posten kan avse både postens traditionella tjänster och postens extratjänster torde särskilda kassor och särskilda köordningar för de olika slagen av tjänster inte vara praktiskt lämpliga. Bemanning av särskilda kassor för extratjänsterna skulle också få en negativ inverkan på postens ekonomi.

Andra vägar torde få sökas för att förkorta kötid vid postkassor, och utskottet utgår från att posten har uppmärksamheten riktad härpå. I detta sammanhang förtjänar det framhållas att posten som ett led i arbetet på att

förbättra kundservicen på allt fler postkontor har infört kösystem, som innebär att kunderna antingen kan ta könummer eller får vänta i en gemensam kö vid postkassorna.

Med hänsyn till det anförda är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd av riksdagen med anledning av motion 1984/85:1978 (m) i här aktuell del. Motionsyrkandet avstyrks.

Beredskap för ökad posttrafik vid julhelg

I motion 1984/85:1978 (m) anförs bl. a. att posten inte förmådde dela ut en stor mängd julkort och andra försändelser som skulle vara adressaterna till handa före sistlidna julhelg. Många fick enligt motionären vänta på försändelser till långt efter helgtiden trots att avsändning skett inom rekommenderad tid. Motionären påpekar att postverket måste kalkylera det extra personalbehovet så att man dimensionerar för rekordmånga försändelser. I här aktuell del av yrkandet i motionen begär motionären att riksdagen meddelar regeringen det angelägna i att det extra personalbehovet beräknas så att postbefordran sker i enlighet med de krav som allmänheten har rätt att ställa på postverket.

Inom posten har man gjort en utvärdering av erfarenheterna av jultrafiken år 1984. Förseningarna tillskrivs enligt vad utskottet inhämtat huvudsakligen två omständigheter. För det första hade posten – i motsats till vad som varit fallet under tidigare år – inte lämnat meddelanden i hemmen om den senaste dag julförsändelser borde vara avlämnade för att kunna vara mottagarna till handa före julhelgen utan hade förlitat sig på annonsering härom i tidningarna. Tidningsannonseringen visade sig emellertid inte vara tillräcklig, och julförsändelser kom att avlämnas för sent. För det andra hade på grund av väderleksförhållandena m. m. under veckan före julhelgen förseningar uppstått i de ordinarie och extra järnvägs- och flygtransporter som använts för postbefordran.

Dessa och andra erfarenheter som man fått av jultrafiken år 1984 avser man inom posten att beakta inför jultrafiken år 1985.

Med hänsyn till det anförda är utskottet inte heller berett att föreslå någon åtgärd av riksdagen med anledning av motion 1984/85:1978 (m) i här aktuell del. Motionsyrkandet avstyrks.

Utsträckning av lantbrevbäringslinjer i vissa fall

Enligt postverkets normer för anordnande av lantbrevbäring (i publikationen Organisationen av landsbygdens postanordningar) anordnas lantbrevbäring, då antalet hushåll inte understiger två per km enkel färdväg och vägarna året om är framkomliga för det fordon som används i postutdelningen. Vid utsträckning av lantbrevbäringslinje tillämpas samma bedömningsgrund i fråga om hushållstäthet som vid inrättande av linje. Kortare avstickare än 200

meter bör dock inte medges. Inte heller bör medges avstickare till enstaka hushåll.

Avsteg från normerna för utsträckning av lantbrevbäringslinje får göras för hushåll, i vilka ingen av medlemmarna på grund av sjukdom eller hög ålder kan hämta posten om lantbrevbäringen är ordnad enligt gällande regler.

I motion 1984/85:1977 (c) framhålls att möjligheterna till avsteg från normerna för utsträckning av lantbrevbäringslinje bör vara mer generösa när det gäller äldre och sjuka människor. Motionären begär att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att avsteg i sådana fall *bör* göras och att kravet i fråga om sjukdom och ålder för avsteg från normerna bör vara lägre än för närvarande.

Normerna för anordnande av lantbrevbäring är inte kategoriska utan är avsedda att tjäna som vägledning. Enligt vad utskottet inhämtat tillämpas de generöst när det gäller brevbäring till äldre och sjuka människor. Utskottet utgår därför från att i sådana fall som avses i motionen en tillfredsställande brevbäring ordnas. Med hänsyn härtill synes någon åtgärd av riksdagen med anledning av motionen inte vara erforderlig. Motionen avstyrks.

Information om tillåtet innehåll i försändelser till öststaterna, m. m.

I motion 1984/85:748 (fp) påpekas att det vid upprepade tillfällen har hänt att försändelser av julgåvor till mottagare i öststaterna inte har kommit fram utan har återsänts till avsändaren – ofta med motiveringen att innehållet inte var godkänt för införsel i det aktuella landet. Enligt motionärerna har innehållet i försändelserna utgjorts av klädesplagg och livsmedel. Motionärerna begär i yrkande 1 i motionen att informationen från postverket skall förbättras beträffande vilka varor och varugrupper som kan godkännas som innehåll i julförsändelser till öststaterna, då posten har tillgång till uppgifter från olika stater om varor som inte godkänns för postbefordran. Motionärerna begär i yrkande 2 i motionen att det i motionen påtalade problemet tas upp i bilaterala förhandlingar med särskilt öststaterna i syfte att få till stånd en harmonisering av internationella regler för postförsändelser.

Motionsförslag som har varit lika med de här aktuella har behandlats av utskottet under de två närmast föregående riksmötena (TU 1982/83:10 och TU 1983/84:15). I likhet med vad utskottet då har gjort vill utskottet framhålla att sådana uppgifter som motionärerna efterfrågar i viss utsträckning finns i posttaxan och att postpersonalen vid förfrågan upplyser kunderna om eller hänvisar till posttaxans bestämmelser. Många stater lämnar dock inte erforderlig information till postverket, och postpersonalen kan inte gärna åläggas uppgiften att söka förvissa sig om att varje kund iakttagit alla eventuella bestämmelser. När det gäller harmonisering av reglerna för postutväxling mellan olika länder förutsätter utskottet, i likhet med tidigare,

att postverket i sina kontakter med andra staters postförvaltningar söker tillvarata möjligheterna till den ytterligare förenkling av den internationella postutväxlingen som bedöms erforderlig och möjlig.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att motion 1984/85:748 (fp) bör föranleda någon åtgärd av riksdagen. Motionen avstyrks därför.

Beslutanderätt för posten beträffande brevportot

I förordningen (1981:193) om vissa postavgifter har regeringen meddelat föreskrifter om avgifter för befordran av brev inom landet och av blindskriftsförsändelser. Som brev kan alla försändelser behandlas som väger högst 1 kg och som håller sig inom vissa måttgränser. I förordningen finns för brev en normaltaxa och en ekonomitaxa. "Normalbrev" behandlas som s. k. A-post, vilket innebär att de delas ut första vardagen (måndag – fredag) efter inlämningen. "Ekonomibrev" behandlas som s. k. B-post, vilket innebär att de delas ut tredje vardagen (måndag – fredag) efter inlämningen. I normaltaxan och ekonomitaxan är avgifterna per brev differentierade med hänsyn till brevvikten. Fem viktklasser finns – från högst 20 gram till högst 1 kg. Avgiften för befordran av ett "normalbrev" om högst 20 gram – som är den vanligaste av de försändelser som omfattas av postens monopol – är för närvarande 2 kr. Ekonomitaxan, som även innefattar abonnemangsavgift m. m., är avsedd för postkunder, som har större brevmängder. För annan befordran av blindskriftsförsändelser än med flyg utgår enligt förordningen inte någon avgift.

För postens tjänster i övrigt – med undantag av befordran av tidningar enligt postala tidningskungörelsen – bestämmer som nämnts i det föregående posten priset.

I treårsplanen har posten föreslagit att den skall få prissätta breven med undantag av 20-grams inrikes "normalbrev." Posten anför att regeringen genom att behålla rätten att prissätta 20-grams "normalbrev" kan kontrollera prisutvecklingen på monopolprodukter.

Enligt föredraganden bör, som redovisats ovan, målet för prisutvecklingen för de tjänster, beträffande vilka monopol kan sägas föreligga, vara att den skall ligga i nivå med ökningen av övriga priser i samhället. I anslutning härtill framhåller föredraganden att möjligheterna att upprätthålla detta mål bör förbättras genom olika åtgärder som han föreslår. Han finner sig däremot inte vara beredd att för närvarande ta ställning till postens förslag beträffande beslutanderätten över vissa porton.

I motion 1984/85:1955 (m) begärs i yrkande 16 att posten skall ges beslutanderätt över portot såsom posten har föreslagit.

Utskottet finner sig i likhet med föredraganden inte nu berett att stödja postens förslag beträffande portot och därmed det här aktuella motionsförslaget. Utskottet avstyrker därför motion 1984/85:1955 (m) i nämnda del.

Återinförande av ett lägre porto för trycksaker

Förordningen om vissa postavgifter ersatte den 1 juni 1981 postavgiftskungörelsen (1971:745). Postavgiftskungörelsen hade separata taxor för befordran av brev, postkort, A-korsband resp. B-korsband. Som korsband befordrades trycksaker och varuprov. A-korsband var korsband som skulle befordras och utdelas med samma hastighet som brev. Annat korsband var B-korsband.

I den nya förordningen behandlas nu nämnda försändelseslag i avgiftshänseende likformigt som brev. I förordningen finns som nämnts ovan en normaltaxa och en ekonomitaxa. I förordningen har inrymts ett bemyndigande för postverket att nedsätta postavgifterna, om det är förenligt med verkets ekonomiska intressen. Postverket har nedsatt avgifterna för s. k. föreningsbrev och massbrev m. m. Behandlingstiden för normalbrev är kortast.

Avsikten med den år 1981 genomförda förändringen av portosystemet var bl. a. att få till stånd en tidsmässig omfördelning av den personalkrävande postsorteringen. Förändringen innebar bl. a. en avsevärd höjning av portot för trycksaker, t. ex. för böcker och tidskrifter.

I motionerna 1984/85:325 (fp), 1984/85:356 (m) och 1984/85:552 (vpk) begärs att ett lågt porto för trycksaker skall återinföras. Bl. a. åberopas kulturpolitiska skäl härför.

Utskottet avstyrkte i fjol (TU 1983/84:15) ett motionsyrkande om återinförande av ett korsbandsporto. Yrkandet härom hade samma syfte som de här aktuella yrkandena. Utskottet påpekade bl. a. att avgiftsförändringen år 1981 innebär att kraven på snabbhet i befordran och vikten på försändelserna på ett annat sätt än tidigare bestämmer avgifterna, att gränsen mellan olika framställningsmetoder suddas ut mer och mer varigenom det blir allt svårare att fastställa vad som är "trycksak" och att portot i Sverige för trycksaker, trots höjningarna år 1981, var lägre i alla viktklasser än motsvarande porto i de andra nordiska länderna.

Frågor kring posttaxorna och bokdistributionen har behandlats av 1982 års bokutredning (U 1982:10) i utredningens i fjol avgivna slutbetänkande (SOU 1984:30) Läs mera! Utredningen föreslog att förhandlingar skulle tas upp med postverket om att brevbefordran av böcker skulle beviljas en generell portonedsättning för såväl normalbrev som ekonomibrev. För att få avsedd effekt borde enligt utredningen ett rabatterat bokporto avsevärt understiga de allmänna portosatserna.

I den nyligen avgivna propositionen 1984/85:141 om litteratur och folkbibliotek, vilken bl. a. bygger på förslag av 1982 års bokutredning, redovisas (s. 24 och 25) att en arbetsgrupp med företrädare för kommunikations- och utbildningsdepartementen samt postverket och statens kulturråd arbetar med att söka finna lösningar på de problem som portoavgifterna medför för bokförlag, bokhandlare och kulturskriftsutgivare. Föredragande statsrådet uttrycker förhoppning om att arbetet i gruppen skall leda till

mindre kostnadskrävande distribution. Han anmäler vidare avsikt att senare föreslå regeringen att uppdra åt statens kulturråd att i samarbete med postverket och med deltagande av företrädare för berörda branscher fortsätta det arbete som arbetsgruppen inlett.

Utskottet vill erinra om att postens verksamhet skall bedrivas med utgångspunkt i företagsekonomiska och affärsmässiga principer. Någon skyldighet kan inte anses föreligga för posten att vid portosättningen göra kulturpolitiska överväganden. Genom 1982 års bokutrednings arbete har emellertid frågan om sådana överväganden aktualiserats och åtgärder med anledning härav synes – som framgår av den ovan lämnade redogörelsen – vara att vänta i frågan om avgifter för distribution av böcker m. m. Med hänsyn härtill torde motionerna 1984/85:325 (fp), 1984/85:356 (m) och 1984/85:552 (vpk) inte böra föranleda något initiativ av riksdagen. Motionerna avstyrks därför.

2. Formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter och finansieringen av postens investeringar

En successiv och klar förskjutning av beslutanderätten beträffande investeringar från statsmakterna till posten har skett under de senaste åren.

Den för innevarande budgetår gällande ordningen innebär att posten har getts möjlighet att finansiera samtliga investeringar med i rörelsen tillgängliga medel. Någon kostnadsram för postens byggnadsverksamhet under detta budgetår har inte angetts. Fortfarande gäller emellertid att posten endast efter regeringens godkännande i varje särskilt fall får investera i fastighetsförvärv eller ny-, om- eller tillbyggnad av posthus, om den totala kostnaden för investeringen överstiger 10 milj. kr. Motsvarande gäller beträffande förhyrning av lokaler som särskilt byggts för postens behov.

I frågan om vilken myndighet som skall utföra byggnadsarbeten för bl. a. postverkets räkning har regeringen meddelat "föreskrifter rörande fördelningen av husbyggnadsuppgifter mellan byggnadsstyrelsen och vissa andra statliga myndigheter". När det gäller postverket tillämpas dessa föreskrifter numera så att ett ny-, om- eller tillbyggnadsobjekt inom postverkets verksamhetsområde projekteras och utförs av verket, om byggnadskostnaderna för objektet beräknas bli lägre än ca 4 milj. kr. I fråga om objekt, som beräknas kosta mera, överenskommer postverket och byggnadsstyrelsen om vilken av myndigheterna som skall svara för projektering och utförande. Någon inskränkning i postverkets rätt att projektera och utföra reparationer och underhållsarbeten finns inte.

I treårsplanen för budgetåren 1985/86–1987/88 har postverket bl. a. hemställt om bemyndigande att räknat fr. o. m. den 1 juli 1985 få besluta om samtliga investeringar i fastigheter och byggnader. Vidare har postverket hemställt om att skyldigheten att inhämta regeringens godkännande av vissa

byggnadsobjekt och förhyrningar och att i vissa fall anlita byggnadsstyrelsen för projektering och utförande skall upphöra att gälla fr. o. m. den 1 juli 1985.

Föredraganden anför bl. a. att möjligheterna till finansiering av alla postens investeringar vid sidan av statsbudgeten bör permanentas. Även formerna för regeringens prövning av projekt, vilkas kostnad överstiger 10 milj. kr., bör enligt föredraganden nu förändras i samband med övergången till ett nytt styrsystem för posten. Det bör enligt föredraganden ankomma på regeringen att bestämma de närmare formerna för detta. Föredraganden anför emellertid att han för närvarande inte är beredd att föreslå någon förändring beträffande relationerna mellan posten och byggnadsstyrelsen med hänsyn bl. a. till pågående utredningsarbete inom utredningen (C 1984:03) av statsförvaltningens lokalförsörjning. Denna utredning har i uppdrag att överväga och lämna förslag om principer och former för byggnads- och anläggningsverksamheten samt fastighetsförvaltningen inom statsförvaltningen.

I motion 1984/85:1955 (m) yrkande 15 begärs, såvitt avser postverket, att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att postverket bör ges möjlighet att styra sin byggnadsverksamhet på ett med postens privata konkurrenter likartat sätt och att posten bör ges ökad självständighet i förhållande till byggnadsstyrelsen.

Postens behov av investeringar i posthus m. m., motorfordon samt maskiner och inventarier beräknas uppgå till ca 2 200 milj. kr. för den kommande treårsperioden. Då den framtida investeringsverksamheten är ett viktigt medel för att stödja den nya affärsinriktningen hos posten vill utskottet – i likhet med föredraganden – framhålla att de mest lönsamma investeringarna måste prioriteras.

Utskottet anser att möjligheterna till finansiering av postens alla investeringar vid sidan av statsbudgeten nu bör permanentas. Härigenom får posten bl. a. ökade möjligheter att tillgodose sina lokalbehov på ett flexibelt och rationellt sätt.

Med hänsyn till postens förhållandevis stora investeringsprogram i kombination med svårigheten att binda en alltför stor del av postgiromedlen i postens delvis långsiktiga investeringar kommer, som framhålls av föredraganden, det framöver att behövas en ny lånemöjlighet för posten. Föredraganden pekar i detta sammanhang på att riksdagen i bilaga 1 till budgetpropositionen (mom. 5) föreslagits bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att medge kreditgivning till affärsverk via riksgäldskontoret. Riksdagen har nyligen lämnat det begärda bemyndigandet (FiU 1984/85:10, rskr. 1984/85:134).

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner vad i propositionen har anförts om finansieringen av postens investeringar.

Den i propositionen förutskickade förändringen av formerna för regering-

ens prövning av mer kostnadskrävande investeringar avses enligt vad utskottet under hand har inhämtat gå ut på att nuvarande prövningsförfarande skall ersättas med ett anmälningsförfarande. Genom en sådan ändring skulle onödigt arbete i posten och i regeringskansliet kunna undvikas, men regeringen skulle ändå ha möjlighet att vid behov ingripa i postens byggnadsverksamhet. Utskottet har inte något att erinra mot en sådan förändring.

Vad som i propositionen föreslås om finansiering av postens investeringar och den förändring som förutskickas beträffande formerna för regeringens prövning av vissa investeringar tillgodoser enligt utskottets mening i huvudsak syftet med det här aktuella yrkandet i motion 1984/85:1955 (m).

I frågan om ökad självständighet för posten i förhållande till byggnadsstyrelsen när det gäller byggnadsverksamhet är utskottet inte nu berett att föreslå något uttalande av riksdagen. Man bör som föredraganden förordar avvakta resultat från utredningen av statsförvaltningens lokalförsörjning innan förändringar görs i relationerna mellan de båda myndigheterna. Utskottet kan således inte stödja motionen i denna fråga.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner vad som anförts i propositionen om formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter samt avstyrker motion 1984/85:1955 (m) yrkande 15, såvitt avser postverket.

3. Postens statskapital, m. m.

Föredraganden anmäler att posten har använt rörelsemedel till att betala vissa förskottshyror till fastighetsaktiebolaget Certus samt till lån till PKbanken. Han framhåller att syftet med dessa åtgärder har varit att hålla nere postens kostnader och att behovet av sådana åtgärder torde komma att vara avsevärt mindre framöver.

Vad sålunda har förevarit föranleder inte någon erinran från utskottets sida.

I propositionen förordas att ett nytt statskapital bildas genom att postens fastigheter uppvärderas till 750 milj. kr. och att till detta belopp läggs det resterande statskapitalet per den 30 juni 1985. Det sammantagna kapitalet föreslås till hälften omvandlas till ett amorteringsfritt statslån att redovisas som en långfristig skuld i postens räkenskaper. Räntan på detta lån bör enligt föredraganden vara statens utlåningsränta. Resterande del av kapitalet föreslås tas upp som ett nytt fast statskapital, för vilket räntesatsen bör vara statens avkastningsränta.

Postens nuvarande konsolideringsfond i riksgäldskontoret föreslås bli avvecklad och kvarstående medel per den 30 juni 1985 bli överförda till en resultatutjämningsfond som står till postens disposition.

Riksdagen föreslås godkänna vad som förordats eller anförts om ett

amorteringsfritt statslån, ett nytt statskapital och om avveckling av konsolideringsfonden m. m. Utskottet tillstyrker att så sker.

4. Disposition av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning

I förordningen (1982:49) om statliga myndigheters medelsredovisning m. m. vid försäljning av anläggningstillgångar har bestämmelser meddelats om redovisning under inkomsttitel på statsbudgeten av medel som inflyter vid försäljning av anläggningstillgångar.

Föredraganden förordar att – när statsbudgeten tillgodoräknats värdestegringen t. o. m. budgetåret 1984/85 på dem av postens fastigheter som ursprungligen finansierats via medel från statsbudgeten – posten fritt skall få disponera uppkommande realisationsvinster vid eventuella framtida fastighetsförsäljningar. Dispositionen av realisationsvinster som överstiger 20 milj. kr. skall dock underställas regeringen.

I treårsplanen har postverket föreslagit att verket skall medges disponera realisationsvinster utan beloppsbegränsning.

I motion 1984/85:1955 (m) yrkande 14 begärs att posten fritt skall få disponera även realisationsvinst som överstiger 20 milj. kr.

Utskottet vill här erinra om att – enligt beslut av riksdagen under förra riksmötet (prop. 1983/84:100 bil. 8 avsnitt H, TU 1983/84:16, rskr. 1983/84:249) – för televerket gäller samma underställningskrav i fråga om dispositionen av realisationsvinster vid fastighetsförsäljningar som förordas beträffande postverket. Utskottet anser att det är lämpligt att ordningen blir densamma för postverket. Utskottet tillstyrker således att riksdagen godkänner vad som föreslås i propositionen i här aktuell del. Detta innebär att utskottet avstyrker motion 1984/85:1955 (m) yrkande 14.

5. Anslag till ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser

Från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser betalas ersättning för tjänsteförsändelser i allmänhet och för försändelser för vilka frankeringsfrihet åtnjuts. Ersättningen beräknas på basis av dels löpande försändelsestatistik, dels exaktberäkning av vissa försändelsetyper.

Statens affärsdrivande verk och riksbanken skall dock betala avgifterna för tjänsteförsändelser efter faktura från postverket (direktbetalning). Efter medgivande av regeringen kan även andra tjänstebrevsberättigade betala avgifter för tjänsteförsändelser direkt till postverket.

Tjänstebrevsrätten får användas endast för försändelser som i tjänsteärenden lämnas till postbefordran från de myndigheter m. fl. som erhållit tjänstebrevsrätt. En tjänsteförsändelse får inte innehålla meddelanden av privat natur.

Bestämmelser om tjänstebrevsrätt m. m. finns i tjänstebrevsförordningen (1979:33) och i postverkets tjänstebrevskungörelse (SFS 1979:157).

I propositionen föreslås att ett belopp på 542,5 milj. kr. anvisas under anslaget för nästa budgetår.

I motion 1984/85:1982 (m) anförs bl. a. att anslagsbeloppet på grund av det sätt på vilket det framräknas inte kan avspegla det verkliga värde som tjänstebrevsrätten har. Enligt motionären finns det anledning förmoda att en rättighet som givits och som inte har sin motsvarighet i ett i en budget upptaget belopp för portokostnader leder till missbruk. Motionären anför vidare att det i dag finns rationella frankeringsmaskiner som kan ange de verkliga portokostnaderna. En mer preciserad budgetering hos de statliga organen och kostnadsuppföljning kan enligt motionären medverka till betydande besparingar och till motsvarande minskning av postverkets arbete med försändelser. En besparing på minst 15 % torde enligt motionären kunna vinnas. Motionären begär förslag om ett generellt slopande av tjänstebrevsrätten fr. o. m. budgetåret 1985/86(yrkande 1) samt att ett i förhållande till regeringens förslag till 460 milj. kr. nedräknat belopp anvisas under anslaget för nästa budgetår (yrkande 2).

Från företrädare för postverket har inhämtats att grunderna för framräkning av ersättningen till postverket för befordran av tjänsteförsändelser – statistik och stickprovskontroller samt exaktberäkning för post enligt följesedel – anses rationella. Stickprovskontroller används också när det gäller sådana postmängder från större enskilda företag, vilka debiteras efter vikt.

Föredraganden anför bl. a. att nackdelen med nuvarande system är att resp. myndighet betraktar tjänstebrevsrätten som en fri nyttighet och att kostnaden för postförsändelser därför inte betraktas som en normal förvaltningskostnad i myndigheternas verksamhet. Enligt föredragandens uppfattning bör därför en översyn av tjänstebrevsrättssystemet göras i avsikt att få myndigheterna mer kostnadsmedvetna i detta avseende. Översynen syftar enligt föredraganden också till att successivt avlasta tjänstebrevsanslaget.

Den sålunda förutskickade översynen av tjänstebrevssystemet tillgodoser enligt utskottets mening syftet med yrkande 1 i motion 1984/85:1982 (m). Motionen i denna del bör därför inte föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida utan avstyrks.

Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna medelsanvisningen under anslaget. Även yrkande 2 i motionen avstyrks således.

6. Övriga propositionsförslag

Utskottet tillstyrker att riksdagen i enlighet med regeringens förslag till ersättning till postverket för tidningsdistribution för nästa budgetår anvisar ett belopp på 36 milj. kr.

Utskottet tillstyrker vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att medge

att ramen för den statliga kreditgarantin för lån åt lantbrevbärare för inköp av motorfordon höjs till 50 milj. kr. Erfarenheterna av systemet med lån med statlig kreditgaranti för anskaffning av lantbrevbärarbilar har enligt föredraganden varit goda. Postens förluster på grund av sitt åtagande har varit små.

7. Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen
   a. godkänner vad i propositionen har förordats om inriktningen av postens verksamhet för budgetåren 1985/86–1987/88,
   b. avslår motion 1984/85:1978 (m) såvitt avser prioritering av vissa tjänster,
   c. avslår motion 1984/85:1978 (m) såvitt avser beredskap för ökad posttrafik vid julhelg,
   d. avslår motion 1984/85:1977 (c) om utsträckning av lantbrevbäringslinjer i vissa fall,
   e. avslår motion 1984/85:748 (fp) om information om tillåtet innehåll i vissa försändelser, m. m.,
   f. avslår motion 1984/85:1955 (m) yrkande 16 om beslutanderätt beträffande brevportot,
   g. avslår motionerna 1984/85:325 (fp), 1984/85:356 (m) och 1984/85:552 (vpk) om ett lägre porto för trycksaker,
2. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:1955 (m) yrkande 15, såvitt avser postverket, godkänner vad i propositionen har anförts om formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter,
3. att riksdagen godkänner vad i propositionen har anförts om finansieringen av postens investeringar,
4. att riksdagen godkänner att postens statskapital per den 30 juni 1985 omvandlas till ett amorteringsfritt statslån på det sätt som i propositionen har redovisats,
5. att riksdagen godkänner vad i propositionen har anförts om ett nytt statskapital,
6. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:1955 (m) yrkande 14 godkänner vad i propositionen har anförts om postens rätt att disponera realisationsvinster vid fastighetsförsäljning,
7. att riksdagen godkänner att postens nuvarande konsolideringsfond i riksgäldskontoret avvecklas och att kvarstående medel per den 30 juni 1985 överförs till en resultatutjämningsfond i postens räkenskaper,
8. att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1984/85:1982 (m) till *Ersättning till postverket för befordran*

av tjänsteförsändelser för budgetåret 1985/86 anvisar ett förslagsanslag på 542 500 000 kr.,

9. att riksdagen till *Ersättning till postverket för tidningsdistribution* för budgetåret 1985/86 anvisar ett anslag på 36 000 000 kr.,
10. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att ramen för den statliga kreditgarantin för lån åt lantbrevbärare för inköp av motorfordon höjs till 50 000 000 kr.

Stockholm den 12 mars 1985

På trafikutskottets vägnar
KURT HUGOSSON

Närvarande: Kurt Hugosson (s), Rolf Clarkson (m), Birger Rosqvist (s), Rune Torwald (c), Olle Östrand (s), Sven-Gösta Signell (s), Per Stenmarck (m), Gösta Andersson (c), Margit Sandéhn (s), Sten-Ove Sundström (s), Görel Bohlin (m), Olle Grahn (fp), Sven Henricsson (vpk), Göran Riegnell (m) och Lisbet Calner (s).

Reservationer

Rolf Clarkson, Per Stenmarck, Görel Bohlin och Göran Riegnell (alla m) har till betänkandet avgivit följande tre reservationer.

1. Beslutanderätt beträffande brevportot (mom. 1 f)

Reservanterna anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "nämnda del" bort ersättas med text av följande lydelse:

Förslagen i budgetpropositionen beträffande posten innebär sammanfattningsvis att posten skall ges en större självständighet. Som posten själv föreslagit och som föreslås i här aktuellt motionsyrkande bör posten också ges beslutanderätt över brevportot. Utifrån den målstyrning som föreslås för posten i propositionen är detta en naturlig utveckling.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1984/85:1955 (m) yrkande 16 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 f bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen

(f) med bifall till motion 1984/85:1955 (m) yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om beslutanderätt beträffande brevportot,

2. Formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter (mom. 2)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Den i" och på s. 15 slutar med "avser postverket" bort ersättas med text av följande lydelse:

När postens möjligheter till finansiering av alla investeringar vid sidan av statsbudgeten nu skall permanentas bör den större självständighet som man vill ge posten även komma till uttryck när det gäller hanteringen av postens investeringar i fastigheter. I överensstämmelse med vad som föreslås i motion 1984/85:1955 (m) bör därför enligt utskottets mening skyldigheten för posten att inhämta regeringens godkännande av vissa byggnadsprojekt och att i vissa fall anlita byggnadsstyrelsen vid projektering och utförande av byggnadsarbeten upphöra fr. o. m. den 1 juli 1985.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1955 (m) yrkande 15, såvitt avser postverket, och med anledning av regeringens förslag godkänner vad utskottet har anfört om formerna för hanteringen av postens investeringar i fastigheter,

3. Disposition av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning (mom. 6)

Reservanterna anser

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 14" bort ersättas med text av följande lydelse:

Den ökade självständigheten som man vill ge posten bör även komma till uttryck när det gäller disposition av realisationsvinster vid fastighetsförsäljning. Något underställningskrav, såsom föreslås i propositionen, bör enligt utskottets mening inte gälla. Utskottet förordar således – i överensstämmelse med vad posten har föreslagit och med vad som föreslås i motion 1984/85:1955 (m) yrkande 14 – att posten fritt skall få disponera uppkommande realisationsvinster vid eventuella framtida fastighetsförsäljningar, när statsbudgeten har tillgodoräknats värdestegringen t. o. m. budgetåret 1984/85 på dem av postens fastigheter som ursprungligen finansierats via medel från statsbudgeten.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen med bifall till motion 1984/85:1955 (m) yrkande 14 och med anledning av regeringens förslag godkänner vad utskottet har förordat om postens rätt att disponera realisationsvinster vid fastighetsförsäljning,

Särskilda yttranden

1. Ett lägre porto för trycksaker (mom. 1 g)

Rune Torwald och Gösta Andersson (båda c) anför:

Det är uppenbart att 1981 års taxeomläggning drabbat många enskilda postkunder mycket hårt. Flertalet av dessa har inte de postmängder som ger dem möjlighet att utnyttja det s. k. ekonomiportot. Normalportot sedan den 3 december 1984 är f. ö. fortfarande så egendomligt uppbyggt att en person som vill sända tidningar/böcker i viktgrupperna 250–999 gram till en medmänniska gör detta billigare om personen i fråga bor i Lima i Peru eller i Mora i Minnesota än om han bor i motsvarande svenska orter. Detta är givetvis en orimlighet och visar att det svenska portot ligger alltför högt i dessa viktklasser. Förhoppningsvis kommer detta att beaktas vid kommande taxejusteringar.

2. Ett lägre porto för trycksaker (mom. 1 g)

Sven Henricsson (vpk) anför:

Kulturtidskrifterna kämpar i motvind i ett kärvare ekonomiskt läge samtidigt som de utgör en viktig och betydelsefull del av vårt kulturliv. Kulturtidskrifternas problem består inte bara i att de har ett svagt ekonomiskt stöd utan också i en kostsam distribution. Förändringen av portosystemet år 1981, som bl. a. innebar att det särskilda trycksaksportot slopades, och de avsevärda portohöjningar som dessutom skett därefter har lett till en mycket besvärlig situation för kulturtidskrifterna. Stora förhoppningar knyts därför till det inledda arbetet med att söka finna lösningar på de problem som portoavgifterna utgör för utgivarna av kulturtidskrifter.